

Att vara svart i EU

Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering

Sammanfattning

Genom artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna erkänns rätten till icke-diskriminering, bland annat på grund av ras, etniskt eller socialt ursprung, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning.

Personer av afrikansk härkomst har i generationer varit en väsentlig del av EU-ländernas sociala struktur. Sedan år 2000 har unionen infört lagstiftning för att bekämpa rasdiskriminering och rasistiska brott, och man har genom olika politiska insatser försökt att ta itu med rasismen på EU-nivå.

Trots detta möts personer av afrikansk härkomst av allmänt utbredda och inrotade fördomar och utestängning i EU. Rasdiskriminering och trakasserier är vardagsmat. Erfarenheterna av rasistiskt våld varierar, men når så högt som 14 procent. Diskriminerande profilering från polisens sida förekommer ofta. Hindren för inkludering är mångfasettrade och är särskilt märkbara när det gäller att söka jobb och bostad.

Detta är bara några av slutsatserna i FRA:s andra stora EU-undersökning av migranter och minoriteter (EU-Midis II), som bland annat undersöker erfarenheterna hos nästan 6 000 personer av afrikansk härkomst i tolv EU-medlemsstater. I denna sammanfattning presenteras huvudresultaten av detta arbete.

Både EU-Midis II och första omgången av FRA:s EU-undersökning av minoriteter och diskriminering (EU-Midis I) uppmärksammar de politiskt ansvariga i EU och dess medlemsstater på en rad brister i genomförandet av tillämplig EU-lagstiftning. De uppgifter och åsikter som framkommer i undersökningen kan hjälpa dem att vidta riktade rättsliga och politiska åtgärder. Medlemsstaterna kan också utnyttja uppgifterna för att bedöma framsteg med avseende på sina åtaganden inom ramen för FN:s internationella årtionde för personer av afrikansk härkomst. Dessutom kan de använda uppgifterna för att rapportera framsteg i riktning mot målen för hållbar utveckling (*Sustainable Development Goals – SDG*), särskilt mål 10 om att minska ojämlikheter inom och mellan stater, och mål 16 om fred, rättvisa och starka institutioner.

Viktiga slutsatser och FRA:s yttranden

Följande FRA-yttranden bygger på EU-Midis II-undersökningens slutsatser om intervjupersoner av afrikansk härkomst. Yttrandena riktar sig till politiskt ansvariga på EU-nivå och nationell nivå, för att hjälpa dem att ta fram ändamålsenliga och riktade åtgärder mot rasdiskriminering, rasism och främlingsfientlighet.

Yttrandena bygger på undersökningens uppgifter och EU:s nuvarande rättsliga ram, bland annat följande:

- Direktivet om likabehandling av personer oavsett ras (2000/43/EG).
- Rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet (2008/913/RIF).
- Direktivet om brottsoffers rättigheter (2012/29/EU).

Rasistiska trakasserier och våld är vanligt förekommande

VIKTIGA SLUTSATSER

Trakasserier motiverade av rasism

- Nästan en av tre intervjupersoner av afrikansk härkomst (30 procent) hade utsatts för vad de uppfattade som rasistiska trakasserier under de fem år som föregick undersökningen; en av fem (21 procent) hade utsatts för sådana trakasserier under de tolv månaderna som föregick undersökningen (20 procent av kvinnorna och 23 procent av männen).
- Graden av rasistiska trakasserier under de fem år som föregick undersökningen varierar avsevärt mellan EU:s medlemsstater: från 20 procent av intervjupersonerna i Malta och 21 procent i Förenade kungariket upp till 63 procent av intervjupersonerna i Finland.
- De rasistiska trakasserier består normalt av kränkande icke-verbala åtbörder (22 procent) eller kränkande eller hotfulla kommentarer (21 procent), följt av våldshot (8 procent).
- Unga intervjupersoner löper större risk att utsättas för rasistiska trakasserier. Risken för sådana upplevelser minskar med åldern.
- Endast 14 procent av de senaste fallen av rasistiska trakasserier anmäldes till polisen eller andra myndigheter (16 procent av fallen riktade mot kvinnor, 12 procent av fallen riktade mot män), vilket innebär att de allra flesta incidenter aldrig anmäldes.

Våld betingat av rasism

- Under de fem år som föregick undersökningen hade 5 procent av intervjupersonerna utsatts för vad de uppfattade som rasistiskt våld (däribland påhopp eller angrepp av en polis). Förekomsten var störst i Finland (14 procent) samt i Irland och Österrike (båda 13 procent), följt av Luxemburg (11 procent). Den minsta förekomsten rapporterades från Portugal (2 procent) och Förenade kungariket (3 procent)¹. Under samma period upplevde 127 intervjupersoner (2 procent) – huvudsakligen unga män – ett rasistiskt påhopp eller angrepp av en polis; den största andelen fanns i Österrike (5 procent).
- Under året som föregick undersökningen upplevde 3 procent ett rasistiskt grundat fysiskt angrepp (däribland påhopp eller angrepp av en polis). Detta var vanligast bland intervjupersonerna i Österrike (11 procent).
- Det finns inga större skillnader i graden av rasistiskt våld mot män respektive kvinnor (7 procent respektive 5 procent). Män som bär traditionella eller religiösa kläder offentligt löper dock dubbelt så stor risk att drabbas av rasistiskt våld jämfört med andra män (12 procent mot 5 procent). Sådana skillnader observeras inte bland kvinnor.
- De flesta offer (61 procent) känner inte förövarna, men anger generellt att de saknar minoritetsbakgrund (65 procent). Omkring 38 procent av offren angav att förövarna hade en annan etnisk

¹ Resultaten bygger på ett litet antal fall och är därmed mindre tillförlitliga.

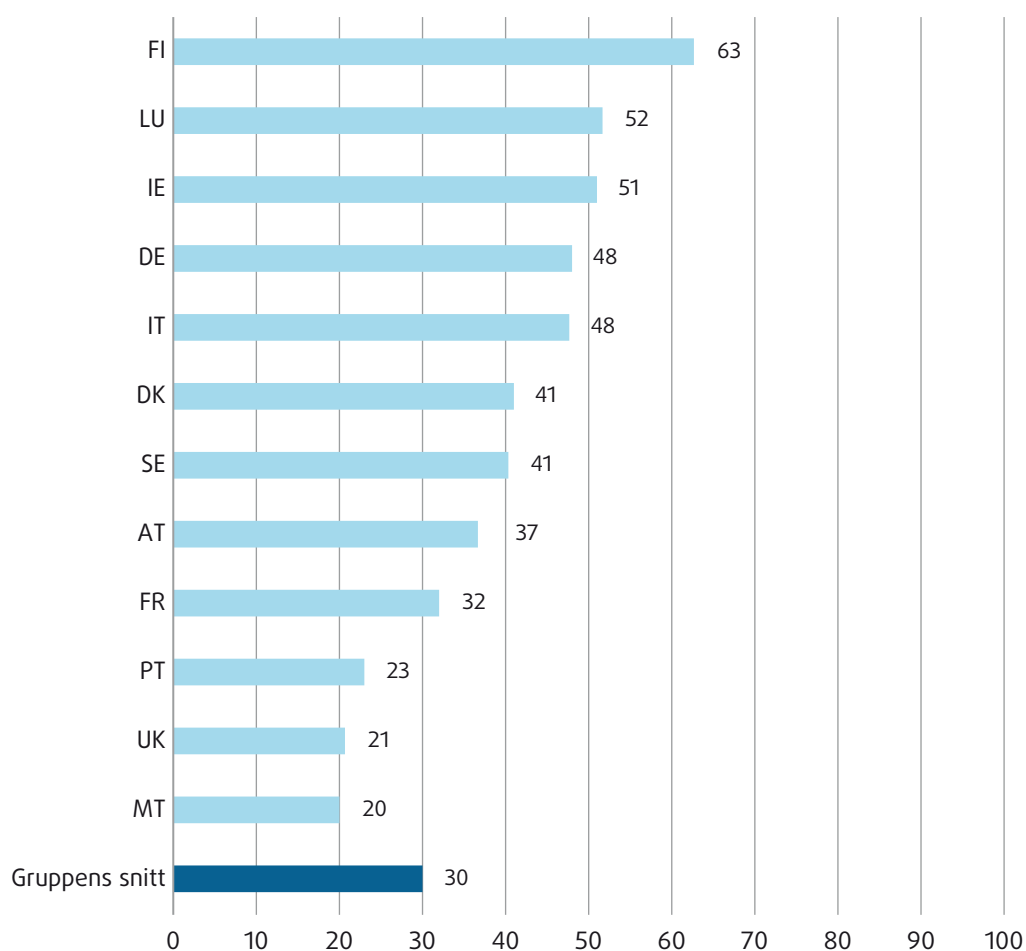
minoritetsbakgrund än deras egen. En av tio av dem som drabbas av rasistiskt våld uppger att det var en polis som var förövaren (11 procent).

- Majoriteten (64 procent) av offren för rasistiskt våld anmälde inte den senaste incidenten till polisen eller någon annan organisation eller myndighet. Det finns stora skillnader mellan män och kvinnor: hälften av de kvinnliga offren för rasistiskt våld (50 procent) anmälde den senaste incidenten till polisen eller en annan organisation, men endast en av fyra män (23 procent) gjorde det.
- Majoriteten (63 procent) av offren för rasistiskt grundade fysiska angrepp av en polis anmälde inte incidenten till någon, antingen för att de bedömde att en anmälan inte skulle förändra något (34 procent) eller för att de inte litat på eller är rädda för polisen (28 procent).

En stor andel av personerna av afrikansk härkomst drabbas av rasistiska trakasserier och rasistiskt våld i undersökningens tolv länder, bland annat från polisens sida. Mycket få anmäler sådana incidenter till någon myndighet eller något organ.

En tredjedel av intervjupersonerna (30 procent) uppger att de har utsatts för rasistiska trakasserier under de fem åren före undersökningen; en femtedel (21 procent) uppger att detta inträffade under de tolv månader som föregick undersökningen. Men endast 14 procent av intervjupersonerna anmälde

Figur 1: Upplevda rasistiska trakasserier under de fem år som föregick undersökningen, per land (%)^{a,b}

Anmärkning: ^a Av alla intervjupersoner av afrikansk härkomst (n=5 803), viktade resultat.

^b Fråga: "Hur många gånger har någon gjort detta under de senaste 5 åren i [LAND] (eller under den tid du har varit i [LAND]) [dvs. var och en av de fem typerna av trakasserier som undersökningen avser] på grund av din etniska bakgrund eller invandrarbakgrund?"

Källa: FRA, EU-Midis II 2016.

den senaste incidenten till en myndighet. De rasistiska trakasserierna består normalt av kränkande icke-verbala åtbörder (22 procent) eller kränkande eller hotfulla kommentarer (21 procent), följt av våldshot (8 procent).

När det gäller rasistiskt våld uppger 5 procent av intervjupersonerna att de har utsatts för ett rasistiskt angrepp under de fem åren före undersökningen; 3 procent uppger att detta inträffade under de tolv månader som föregick undersökningen. Två tredjedelar (64 procent) av offren för rasistiskt våld samt majoriteten (63 procent) av offren för rasistiska fysiska angrepp av polisen anmälde dock inte incidenten till någon organisation – antingen för att de bedömde att en anmälan inte skulle förändra något (34 procent) eller för att de inte litar på eller är rädda för polisen (28 procent).

De flesta offer (61 procent) känner inte förövarna, men anger generellt att de saknar minoritetsbakgrund (65 procent). Omkring 38 procent av offren angav att förövarna hade en annan etnisk minoritetsbakgrund. En av tio (11 procent) av dem som drabbas av rasistiskt våld uppger att det var en polis som var förövaren.

Enligt rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet krävs att sådana motiv anses vara en försvårande omständighet, eller att domstolarna tar dem i beaktande vid fastställandet av påföljderna (artikel 4). Enligt direktivet om brottsoffers rättigheter ska offer för hatbrott vara föremål för individuella bedömningar för att identifiera deras särskilda skyddsbehov (artikel 22). För att fullständigt genomföra EU-lagstiftningen ska man uppmuntra offren att anmäla rasistiska brott till polisen samt se till att polisen registrerar de rasistiska motiven på ett korrekt sätt vid tidpunkten för anmälan. Detta underlättar inte bara utredningen och lagföringen av rasistbrott, utan möjliggör också ett ändamålsenligare stöd till brottsoffer.

I detta avseende är det uppmuntrande att medlemsstaterna under 2017 enades om tre uppsättningar viktiga vägledande principer som rör hatbrott och stöd till brottsoffer, inom ramen för EU:s högnivågrupp för bekämpande av rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans. Dessa principer används i hatbrottsutbildning för brottsbekämpande och straffrättsliga myndigheter, för att förbättra de brottsbekämpande myndigheternas registrering av hatbrott och för att säkerställa rättvisa, skydd och stöd till offer för hatbrott och hatpropaganda. År 2018 inledde FRA och Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) ett samarbete med EU-medlemsstaterna för att tillämpa de vägledande principerna om förbättrad registrering av hatbrott.

FRA:s yttrande 1

EU:s medlemsstater bör säkerställa att offer för rasistbrott kan söka upprättelse och ges lämpligt stöd. De kan uppnå detta genom att tillämpa de vägledande principer om hatbrott och stöd till brottsoffer som EU:s högnivågrupp för bekämpande av rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans har fastställt. Medlemsstaterna bör därvid ta hänsyn till offrens motvillighet att anmäla rasistbrott till en myndighet eller ett organ, särskilt om polismän påstås vara förövare.

Medlemsstaterna bör vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att utredningar eller lagföring av rasistbrott inte är beroende av en anmälan eller en anklagelse av ett offer, i linje med artikel 8 i rambeslutet om rasism och främlingsfientlighet. EU:s medlemsstater skulle kunna överväga att be FRA och ODIHR om hjälp med att tillämpa de vägledande principer som EU:s högnivågrupp för bekämpande av rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans har fastställt. Dessutom bör medlemsstaterna säkerställa att en individuell bedömning görs av offer för rasistbrott för att fastställa specifika skyddsbehov, i linje med artikel 22 i direktivet om brottsoffers rättigheter.

Poliskontroller upplevs ofta som rasprofilering

VIKTIGA SLUTSATSER

Poliskontroller och upplevd rasprofilering

- En av fyra (24 procent) intervjupersoner av afrikansk härkomst hade stoppats av polisen under de fem år som föregick undersökningen, medan 11 procent hade stoppas under de tolv månader som föregick undersökningen.
- Bland dem som hade stoppats under de tolv månaderna före undersökningen anser 44 procent att den senaste kontrollen var rasistiskt betingad. Denna åsikt förekom oftast bland intervjupersonerna i Italien (70 procent) och Österrike (63 procent), och mest sällan bland intervjupersonerna i Finland (18 procent).
- Poliskontrollerna och den upplevda rasprofileringen varierar i hög grad mellan länderna. Under båda perioderna – fem år respektive tolv månader före undersökningen – stoppades intervjupersonerna oftast i Österrike (fem år: 66 procent, tolv månader: 49 procent) och Finland (fem år: 38 procent, tolv månader: 22 procent). I Österrike upplevdes dock den senaste poliskontrollen som etnisk profilering nästan åtta gånger oftare än i Finland (31 procent mot 4 procent), om man tittar på tolv månadersperioden före undersökningen.
- Män stoppas tre gånger oftare än kvinnor (22 procent mot 7 procent) och upplever fyra gånger oftare den senaste kontrollen som rasprofilering (män: 17 procent, kvinnor: 4 procent).
- När det gäller ålder uppvisar resultaten en linjär trend: yngre intervjupersoner upplever oftare den senaste kontrollen som rasistiskt betingad. Närmare bestämt upplever varannan intervjuperson i åldern 16–24 år (50 procent), som har stoppats under de fem åren före undersökningen, den senaste kontrollen som rasistiskt betingad. Bland intervjupersonerna i åldern 45–59 år är det bara var tredje (35 procent).

Polisens behandling och förtroende

- Majoriteten (60 procent) av intervjupersonerna som hade stoppats av polisen under de senaste fem åren före undersökningen uppger att de behandlades med respekt vid den senaste kontrollen. Samtidigt uppger 16 procent att polisen behandlade dem respektlöst. Proportionellt sett fler intervjupersoner anser att de behandlades respektlöst i Danmark (30 procent) och Österrike (29 procent).
- Endast 9 procent av de intervjupersoner som uppgav att de behandlades respektlöst anmälde eller ingav ett klagomål om detta.
- Sammantaget är intervjupersonernas förtroende för polisen 6,3 på en skala från 0 till 10, där 0 innebär "inget förtroende alls" och 10 innebär "fullständigt förtroende". Intervjupersonerna i Finland har störst förtroende för polisen (8,2). Intervjupersonerna i Österrike har däremot minst förtroende för polisen (3,6).
- Resultaten visar att förtroendet för polisen inte påverkas av en poliskontroll i sig, utan av om kontrollen uppfattas som rasprofilering. Det lägsta genomsnittliga förtroendet för polisen finns bland intervjupersoner som ser den senaste poliskontrollen som rasprofilering (4,8).

Många personer av afrikansk härkomst som stoppas av polisen uppger att de utsätts för rasprofilering, en olaglig metod som undergräver deras förtroende för brottsbekämpande myndigheter.

En fjärdedel (24 procent) av alla personer av afrikansk härkomst i undersökningen hade stoppats av polisen under de fem år som föregick undersökningen. Av dem beskrev fyra av tio den senaste kontrollen som rasprofilering (41 procent). Ytterligare en av tio intervjupersoner (11 procent) hade stoppats av polisen under de tolv månader som föregick undersökningen, och fyra av tio av dem

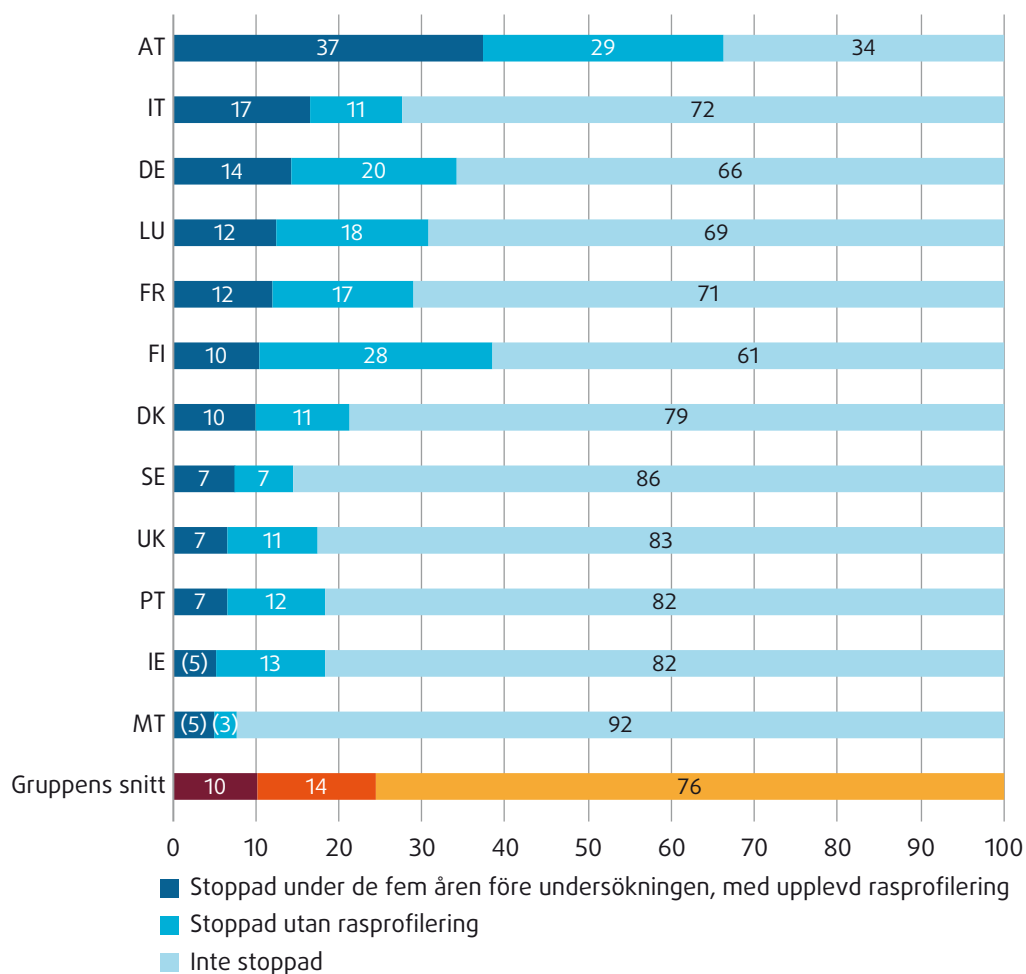
beskrev den senaste kontrollen som rasprofilering (44 procent). Män stoppas tre gånger oftare (22 procent) än kvinnor (7 procent) och de upplever oftare den senaste kontrollen som rasprofilering (44 procent) jämfört med kvinnor (34 procent).

Samtantaget är intervjupersonernas förtroende för polisen 6,3 på en skala från 0 till 10, där 0 innebär "inget förtroende alls" och 10 innebär "fullständigt förtroende". Det lägsta genomsnittliga förtroendet för polisen finns bland intervjupersoner som ser den senaste poliskontrollen som rasprofilering (4,8).

Profilering innebär att personer kategoriseras enligt sina personliga egenskaper, som kan omfatta ras eller etniskt ursprung, hudfärg, religion eller nationalitet. Ytterligare information om profilering finns i FRA:s handbok "förebyggande av olaglig profilering

i dag och i framtiden" (*Preventing unlawful profiling today and in the future*). Metoden används ofta legitimt av polisen för att förebygga, utreda och lagföra brott. Rasprofilering är dock diskriminerande och olagligt. En sådan profilering definieras

Figur 2: Poliskontroller under de fem åren före undersökningen, per land (%)^{a,b,c,d,e}

Anmärkning: ^a Av alla intervju personer av afrikansk härkomst (n = 5 803), viktade resultat, ordnade enligt antal kontroller med upplevd rasprofilering.

^b Den totala andelen intervju personer som stoppades av polisen under de fem åren före undersökningen beräknas genom att två uppgifter adderas: procentandelen som stoppades av polisen under de fem åren före undersökningen och uppfattade att detta berodde på deras invandrarbakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet, och procentandelen som stoppades av polisen under de fem åren före undersökningen men inte ansåg att detta berodde på deras invandrarbakgrund eller bakgrund i en etnisk minoritet.

^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20–49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

^d Fråga: "Har du blivit stoppad, kroppsvisiterad eller förhörd av polisen under de senaste fem åren i [LAND] (eller sedan du kom till [LAND])?"

^e Vissa staplar har inte summan 100 procent, vilket beror på avrundningen.

Källa: FRA, EU-Midis II 2016.

som "polisens användning, utan någon objektiv eller rimlig motivering, av skäl som ras, hudfärg, språk, religion, nationalitet eller nationellt eller etniskt ursprung, vid kontroll-, övervaknings- eller utredningsverksamhet", såsom beskrivs i allmän policyrekommendation nr 11 från Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI).

FRA:s yttrande 2

EU:s medlemsstater bör utarbeta en särskild, praktisk och användarvänlig vägledning för att se till att poliser inte utför någon rasprofilering vid utövandet av sina arbetsuppgifter. Såsom konstateras i FRA:s kommande vägledning om förebyggande av olaglig profilering (december 2018) kan sådan vägledning bifogas tillämplig lagstiftning, utfärdas av brottsbekämpande myndigheter eller ingå i polisens standardarbetsrutiner eller i uppförandekoder för poliser, som ett sätt att öka dess ändamålsenlighet och räckvidd. Dessa riktlinjer bör systematiskt förmedlas till främsta linjens tjänstemän inom brottsbekämpningen av deras ledning.

Dessutom bör medlemsstaterna hjälpa berörda myndigheter att utarbeta riktlinjer för närpolisverksamhet, som ett sätt att neutralisera rasprofileringens befintliga negativa inverkan på förtroendet för polisen inom etniska minoriteter. Närpolisverksamhet innebär att polisen samarbetar med lokalbefolkning, företag och andra grupper i lokalsamhället för att minska brottsligheten och rädslan för brott, ta itu med asocialt beteende och stärka sammanhållningen i samhället. Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (CEPOL) och FRA skulle kunna hjälpa medlemsstaterna att utarbeta riktlinjer på dessa områden.

Rasdiskriminering förekommer överallt

VIKTIGA SLUTSATSER

- Sammantaget hade 39 procent av intervjupersonerna av afrikansk härkomst känt sig diskriminerade på grund av sin ras under de fem åren före undersökningen. En av fyra (24 procent) hade upplevt detta under de tolv månaderna före undersökningen. Den upplevda diskrimineringen under tolv månadersperioden var störst i Luxemburg (50 procent), Finland (45 procent), Österrike (42 procent) och Danmark (41 procent). Den var minst i Förenade kungariket (15 procent) och Portugal (17 procent).
- Hudfärg är det vanligaste identifierade skälet till diskriminering, och anges av mer än en fjärdedel (27 procent) av intervjupersonerna, men oftare av män (30 procent) än av kvinnor (24 procent). Det näst vanligaste identifierade skälet till diskriminering är etniskt ursprung (19 procent). Omkring 5 procent av intervjupersonerna hade känt sig diskriminerade på grund av sin religion eller religiösa övertygelse.
- En av tio (12 procent) av de intervjupersoner som bär traditionella eller religiösa kläder offentligt uppger att de har utsatts för religiös diskriminering, varvid män (17 procent) uppger detta oftare än kvinnor (9 procent).
- Få intervjupersoner (16 procent) som hade känt sig diskriminerade på grund av sin ras anmälde eller lämnade in ett klagomål om den senaste incidenten. Den högsta anmälningsgraden påträffas i Finland (30 procent), Irland (27 procent) och Sverige (25 procent), och den lägsta i Österrike (8 procent), Portugal och Italien (9 procent vardera).
- Sammantaget känner 46 procent av intervjupersonerna till minst ett likabehandlingsorgan i det land de vistas i. Den största medvetenheten finns i Irland (67 procent), Förenade kungariket (65 procent) och Danmark (62 procent), och den minsta i Malta (9 procent), Luxemburg (12 procent), Italien (19 procent) och Österrike (20 procent).
- De flesta intervjupersoner (79 procent) är medvetna om lagstiftningen mot diskriminering i sina hemvistländer. Den största medvetenheten finns i Förenade kungariket (87 procent) och Frankrike (81 procent), och den minsta i Malta (18 procent) och Italien (27 procent).

Personer av afrikansk härkomst känner sig regelbundet diskriminerade på många områden, antingen på grund av hudfärg, etniskt ursprung eller religion.

Mycket få anmäler diskrimineringen till någon organisation, trots att de känner till likabehandlingsorgan och lagstiftningen mot diskriminering.

Mätning av diskriminering i EU-Midis II

I undersökningen tillfrågades intervjupersonerna om de känner sig diskriminerade på olika grunder (hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund, religion eller religiös övertygelse, kön, ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning) och inom olika områden.

Diskrimineringsgraden avser andelen intervjupersoner som kände sig diskriminerade inom minst ett av de undersökta områdena. Graden beräknas för tolv månadersperioden och femårsperioden före undersökningen. Graden av diskriminering på de olika individuella grunderna samt den vanligaste av dessa diskrimineringsgrunder kunde endast fastställas inom fyra områden (vid sökande efter arbete, på arbetsplatsen, i tillträdet till boende och i kontakten med skolmyndigheter som förälder) och endast med avseende på de fem åren före undersökningen.

Intervjupersoner som uppgav att de hade upplevt diskriminering på minst en av tre specifika grunder – hudfärg, etniskt ursprung eller invandrarbakgrund samt religion eller religiös övertygelse – ombads lämna ytterligare upplysningar om incidenten, varvid begreppet "etnisk bakgrund eller invandrarbakgrund" användes som överordnad term för en rad olika motiv till den upplevda diskrimineringen. Resultat baserade på denna kategorisering kan därför inte delas upp ytterligare enligt de tre individuella grunderna.

Sammantaget hade fyra av tio intervjupersoner (39 procent) känt sig diskriminerade under de fem åren före undersökningen, medan en av fyra (24 procent) hade upplevt detta under de tolv månaderna före undersökningen. En fjärdedel av intervjupersonerna (27 procent) anser att deras hudfärg är huvudskälet till diskriminering vid sökande efter arbete, på arbetsplatsen, i utbildningen eller i tillträdet till boende under de fem åren före undersökningen. En femtedel (19 procent) anser att deras etniska ursprung är huvudskälet till diskriminering inom dessa områden, medan 5 procent anser att huvudskälet är deras religion eller övertygelse. Personer som bär traditionella religiösa kläder offentligt upplever mer diskriminering på grund av religion jämfört med intervjupersoner som inte bär sådana kläder offentligt (12 procent mot 3 procent). Män är särskilt utsatta (män: 17 procent; kvinnor: 9 procent).

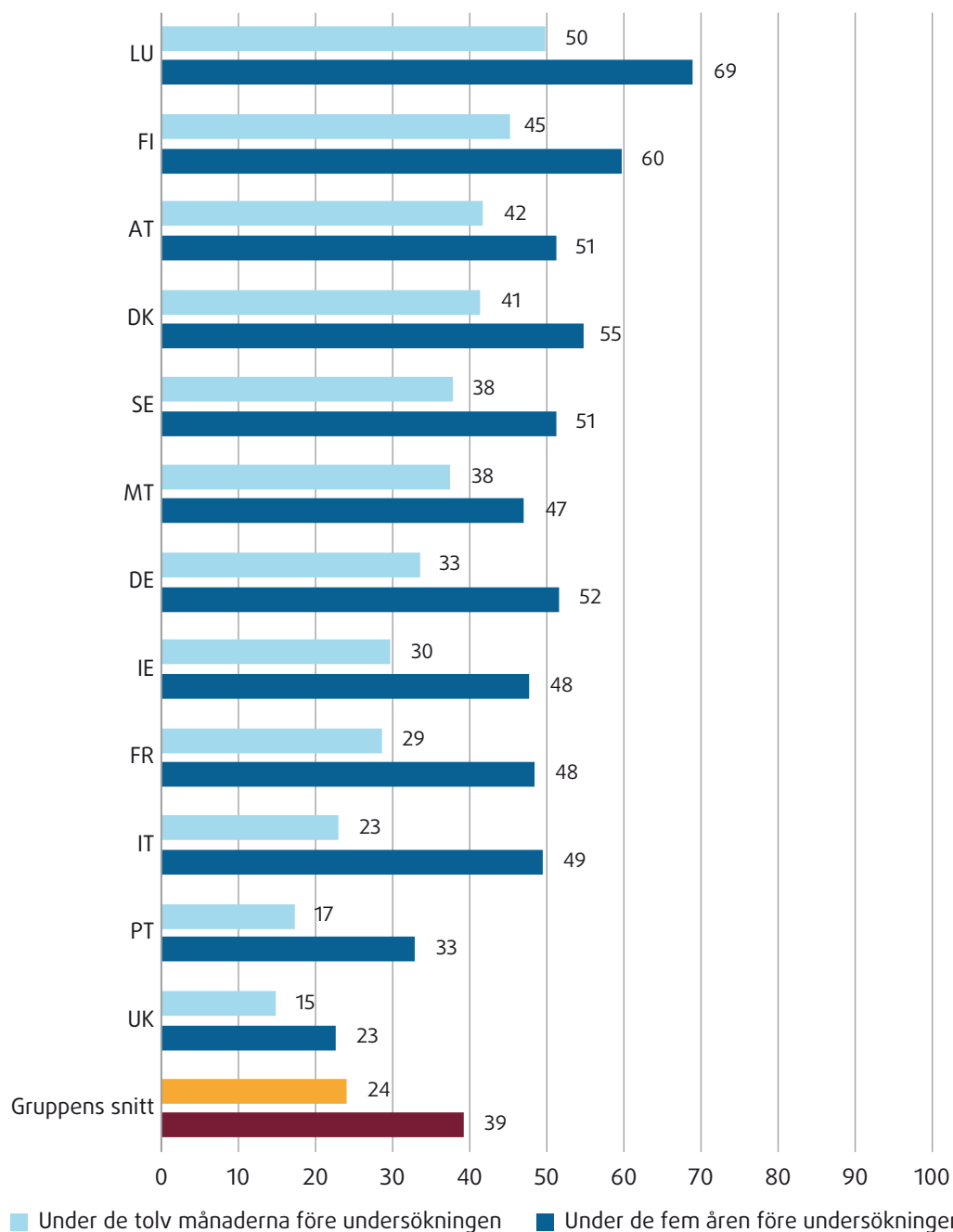
En av sex intervjupersoner (16 procent) som hade känt sig diskriminerade på grund av sin ras anmälde eller lämnade in ett klagomål om den senaste incidenten till en organisation eller ett organ. De vanligaste skälen till att inte anmäla incidenter är att personen är övertygad om att det inte förändrar något (från 45 procent vid utnyttjande av kollektivtrafik till 16 procent i kontakten med skolmyndigheter som förälder), att incidenten inte är värd att anmäla (från 40 procent inom utbildningen och i en restaurang eller bar till 24 procent vid sökande efter arbete och i tillträdet till boende), eller att personen inte kan bevisa diskrimineringen (från 28 procent i tillträde till boende till 6 procent i kontakten med

skolmyndigheter som förälder). Hälften av intervjupersonerna känner dock till minst ett likabehandlingsorgan i landet där de bor (46 procent), och tre fjärdedelar är medvetna om landets lagstiftning mot diskriminering (79 procent).

I ljuset av dessa fakta kan det noteras att det i direktivet om likabehandling oavsett ras föreskrivs att principen om likabehandling inte får "hindra en medlemsstat från att behålla eller besluta om särskilda åtgärder för att förhindra att personer av en viss ras eller ett visst etniskt ursprung missgynnas eller att kompensera för ett sådant missgynnande" (artikel 5). Genom direktivet inrättas också organ för främjande av likabehandling, som ska ha i uppgift att bistå personer som utsatts för diskriminering, genomföra undersökningar om diskriminering och lämna rekommendationer om hur diskriminering bör hanteras.

I detta avseende är det uppmuntrande att kommissionen utfärdade en rekommendation om standarder för likabehandlingsorgan i juni 2018. Dessa standarder avser likabehandlingsorganens uppdrag, deras oberoende och ändamålsenlighet samt deras samordning och samarbete med andra organ och myndigheter. Det är också uppmuntrande att EU:s högnivågrupp för icke-diskriminering, jämlikhet och mångfald i oktober 2018 godkände Riktlinjer för förbättrad insamling och användning av uppgifter om likabehandling (*Guidelines on improving the collection and use of equality data*), genom en process som underlättades av FRA.

Figur 3: Allmän diskriminering på grund av "etnisk bakgrund eller invandrabakgrund" under de tolv månaderna eller fem åren före undersökningen, per land (%)^{a,b,c}

Anmärkning: ^a Av alla intervjupersoner av afrikansk härkomst som riskerade att drabbas av diskriminering på grund av etnisk bakgrund eller invandrabakgrund inom minst ett av de områden som berördes i undersökningen ("12 månader före undersökningen": n = 5 793, "5 år före undersökningen": n = 5 788), viktade resultat, ordnade enligt tolv månadersgrad.

^b Områden som berördes i undersökningen: sökande efter arbete, på arbetsplatsen, i skolan (själv eller som förälder), inom hälso- och sjukvården, vid tillträde till boende och andra offentliga eller privata tjänster (myndighet, restaurang eller bar, kollektivtrafik, butik).

^c Frågan om erfarenhet av diskriminering inom hälsa och hälso- och sjukvård gällde enbart de senaste tolv månaderna, vilket förklarar skillnaden i urvalsstorlek (n) för de båda mätperioderna.

Källa: FRA, EU-Midis II 2016.

FRA:s yttrande 3

EU:s medlemsstater bör säkerställa att likabehandlingsorganen kan fullgöra sina uppgifter, enligt vad som krävs i direktivet om likabehandling oavsett ras. Detta innefattar att se till att organen tilldelas tillräckliga mänskliga, ekonomiska och tekniska resurser. Därvid bör medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till kommissionens rekommendation från juni 2018 om standarder för likabehandlingsorgan, särskilt när det gäller deras oberoende och ändamålsenlighet.

FRA:s yttrande 5

EU:s medlemsstater bör säkerställa en systematisk insamling av tillförlitliga, giltiga och jämförbara jämlikhetsuppgifter uppdelade efter ras och etniskt ursprung, bland andra skyddade egenskaper, baserat på självidentifiering och i enlighet med de principer och skyddsåtgärder som fastställs i den allmänna dataskyddsförordningen. Därvid bör medlemsstaterna samråda med företrädare för befolkningsgrupper som löper risk att utsättas för rasdiskriminering.

FRA:s yttrande 4

I linje med principen om likabehandling bör EU-medlemsstaterna överväga att införa åtgärder för att förhindra att personer av en viss ras eller ett visst etniskt ursprung missgynnas eller att kompensera för ett sådant missgynnande, i enlighet med artikel 5 i direktivet om likabehandling oavsett ras. Sådant missgynnande kan fastställas genom en systematisk analys av erfarenheter av rasdiskriminering och etnisk diskriminering på de områden som omfattas av artikel 3 i direktivet. Analyserna bör bygga på alla tillgängliga uppgiftskällor, däribland folkräkningar, administrativa register, undersökningar av hushåll och individer, brottsofferundersökningar, attitydundersökningar, klagomålsuppgifter från likabehandlingsorgan, situationstester, mångfaldsövervakning av arbetsgivare och tjänsteleverantörer samt kvalitativa forskningsstrategier, såsom fallstudier, djupintervjuer och expertintervjuer.

Deltagande på arbetsmarknaden – brist på lika villkor

VIKTIGA SLUTSATSER

- En av fyra (25 procent) intervjupersoner kände sig rasdiskriminerade när de sökte arbete under de fem åren före undersökningen. De högsta nivåerna fanns i Österrike (46 procent), Luxemburg (47 procent) och Italien (46 procent).
- Åtta av tio intervjupersoner (82 procent) anser att hudfärg eller fysiskt utseende är huvudskalet till att de utsätts för diskriminering när de söker arbete.
- En av fyra (24 procent) intervjupersoner kände sig rasdiskriminerade på arbetsplatsen under de fem åren före undersökningen, män något oftare än kvinnor (26 procent mot 22 procent). Intervjupersonerna anger att hudfärg eller fysiskt utseende är huvudskalet till diskriminering på arbetsplatsen (81 procent).
- Sju av tio (69 procent) intervjupersoner i arbetsför ålder (20–64 år) förvärvsarbetar, varvid män oftare förvärvsarbetar (76 procent) än kvinnor (63 procent). Förvärvsarbete förekommer oftast i Portugal (76 procent) och Förenade kungariket (75 procent), och mest sällan i Danmark (41 procent), Österrike (45 procent), Irland och Malta (48 procent vardera).
- Intervjupersoner med högre utbildning förvärvsarbetar inte lika ofta som befolkningen i allmänhet.

- En av fem (18 procent) intervjupersoner i åldern 16–24 år varken förvärsarbetar eller studerar, med stora skillnader mellan olika länder. Andelen unga intervjupersoner som varken förvärsarbetar eller studerar är störst i Österrike (76 procent), Malta (70 procent) och Italien (42 procent), med betydande skillnader jämfört med befolkningen i allmänhet (Österrike: 8 procent, Malta: 8 procent, Italien: 20 procent).
- Jämfört med befolkningen i stort (5 procent) är nästan dubbelt så många intervjupersoner med högre utbildning (9 procent) anställda inom yrken utan krav på yrkesutbildning – normalt manuellt, fysiskt arbete.²

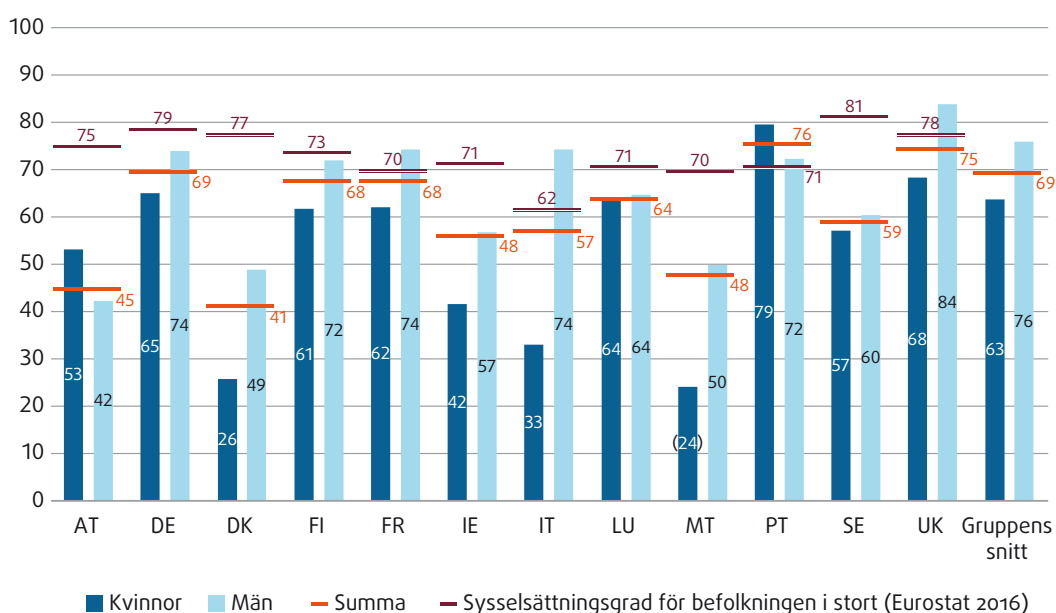
Undersökningens resultat om deltagande på arbetsmarknaden är särskilt slående: de visar att personer av afrikansk härkomst ofta har arbeten av låg kvalitet som inte motsvarar deras utbildningsnivå. I allmänhet förvärsarbetar personer med akademisk examen inte lika ofta som befolkningen i allmänhet.

En fjärdedel av intervjupersonerna av afrikansk härkomst arbetar inom yrken utan krav på yrkesutbildning (26 procent), vilket normalt innebär manuellt,

fysiskt arbete. Jämfört med befolkningen i stort med samma utbildningsnivå (5 procent) är nästan dubbelt så många intervjupersoner med högre utbildning (9 procent) anställda inom yrken utan krav på yrkesutbildning.

Dessa resultat pekar på att personer av afrikansk härkomst inte har lika möjligheter på arbetsmarknaden, vilket kan tyda på diskriminering. Mot denna bakgrund kan det noteras att den europeiska pelaren

Figur 4: Förvärsarbete bland intervjupersoner av afrikansk härkomst i åldern 20–64 år (inklusive egenföretagande och tillfälligt arbete eller arbete under de senaste fyra veckorna) jämfört med sysselsättningen bland befolkningen i allmänhet, per land (%)^{a,b,c}

Anmärkning: ^a Av alla intervjupersoner av afrikansk härkomst i åldern 20–64 år (män: n = 3 009 och kvinnor: n = 2 114); viktade resultat.
^b Befolkningen i stort 2016: Eurostat [lfsa_ergaed], (hämtat den 3 juli 2018).
^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20–49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. Resultat som baseras på färre än 20 oviktade observationer i en gruppsumma offentliggörs inte.

Källa: FRA, EU-Midis II 2016; Eurostats databas.

2 European Centre for the Development of Vocational Training (2011), s. 36.

för sociala rättigheter bygger på principerna om lika möjligheter och tillträde till arbetsmarknaden, oavsett ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse. Den tredje principen i pelaren rör främjande av lika möjligheter för underrepresenterade grupper.

FRA:s yttrande 6

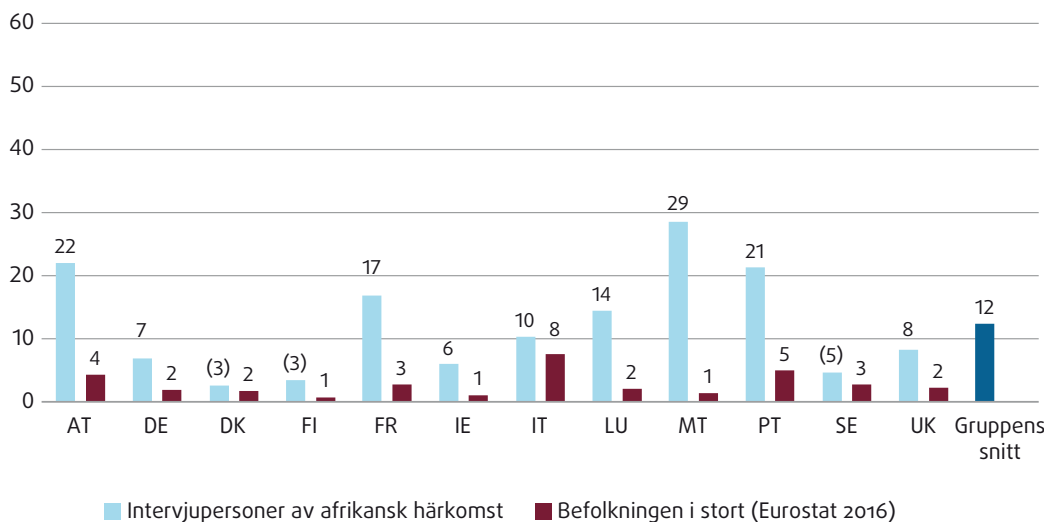
EU:s medlemsstater bör överväga att utarbeta särskilda åtgärder för att motverka diskriminering i samband med tillträdet till arbete och på arbetsplatsen, särskilt när det gäller arbete av lägre kvalitet bland personer av afrikansk härkomst. I linje med principerna för den europeiska pelaren för sociala rättigheter kan sådana åtgärder omfatta insatser för att främja mångfaldsrevisioner i offentliga och privata företag samt insamling av uppgifter uppdelade efter ras och etniskt ursprung, insatser för att ytterligare främja erkännandet av utbildningsintyg från tredjeländer eller insatser för att stimulera rekryteringen av underrepresenterade grupper i den offentliga sektorn. Arbetsmarknadens parter bör aktivt delta i utformningen och genomförandet av sådana åtgärder.

Hudfärgen påverkar tillträdet till lämpligt boende

VIKTIGA SLUTSATSER

- En av fem intervjupersoner av afrikansk härkomst (21 procent) har känt sig diskriminerad på grund av sin ras i samband med tillträdet till boende under de fem åren före undersökningen. De högsta nivåerna fanns i Italien och Österrike (39 procent vardera), Luxemburg (36 procent) och Tyskland (33 procent). De lägsta nivåerna påträffades i Danmark och Förenade kungariket, där mindre än 10 procent av intervjupersonerna nämnde sådana erfarenheter.
- Åtta av tio intervjupersoner (84 procent) anser att deras hudfärg eller fysiska utseende var huvudskälet till det senaste fallet av diskriminering de har utsatts för vid sökandet efter bostad. Andra skäl är intervjupersonernas förnamn eller efternamn (16 procent) och deras medborgarskap (15 procent).
- Mer än en av tio intervjupersoner (14 procent) av afrikansk härkomst uppger att de har förhindrats att hyra en bostad av en privat hyresvärd på grund av sin ras eller sitt etniska ursprung. De högsta nivåerna fanns i Österrike (37 procent), Italien (31 procent), Luxemburg (28 procent) och Tyskland (25 procent). Den lägsta nivån fanns i Förenade kungariket (3 procent).
- Omkring 6 procent av intervjupersonerna uppger att de har förhindrats att hyra kommunalt/subventionerat boende på grund av sin ras eller sitt etniska ursprung. Samtidigt anmodades 5 procent att betala högre hyra på grund av sin ras eller sitt etniska ursprung, vilket särskilt berörde intervjupersoner i Italien (20 procent) och Österrike (18 procent).
- Bland befolkningen i stort i EU äger sju av tio personer sin bostad, vilket innebär att ägande är den vanligaste formen av innehav. I motsats till detta äger bara 15 procent av intervjupersonerna av afrikansk härkomst sin egen bostad.
- En av två intervjupersoner är trångbodda (45 procent), jämfört med 17 procent av befolkningen i stort i EU-28. En av tio (12 procent) intervjupersoner har en undermålig bostad, vilket bland annat innebär att bostaden saknar badkar och toalett eller är för mörk, har röta i väggar eller fönster eller har ett läckande tak.
- Mer än en av två intervjupersoner (55 procent) har en hushållsinkomst som ligger under gränsen för fattigdomsrisk efter sociala transfereringar i det land de vistas i. De högsta nivåerna fanns i Österrike (88 procent), Malta (82 procent) och Luxemburg (71 procent). Detta är bara fallet för 14 procent av befolkningen i stort i Österrike, och 17 procent befolkningen i stort i både Malta och Luxemburg.
- Mer än en av tio (13 procent) av intervjupersonerna av afrikansk härkomst uppger att de har mycket svårt att få det att gå ihop – i högre grad än befolkningen i stort i de undersökta länderna, med undantag för Danmark, Irland och Förenade kungariket. Denna andel är störst i Österrike, där en av två intervjupersoner (50 procent) uppger att de har mycket svårt att få det att gå ihop. I motsats till detta anger 4 procent av befolkningen i stort i Österrike att de har sådana svårigheter.

Figur 5: Andelen intervjupersoner av afrikansk härkomst i bostäder med allvarliga brister jämfört med befolkningen i stort, per land (%)^{a,b,c,d}

Anmärkning: ^a Av alla intervjupersoner av afrikansk härkomst (n = 5 028), viktade resultat. ^b Befolkningen i stort 2016: Eurostat [ilc_mdhoo6a], (hämtat 15 juli 2018). ^c Resultat som baseras på ett litet antal svar är statistiskt mindre tillförlitliga. Resultat som baseras på 20-49 oviktade observationer i en gruppsumma eller baseras på celler med färre än 20 oviktade observationer återges därför inom parentes. ^d "Andelen boende i bostäder med allvarliga brister" definieras som den andel av befolkningen som anses trångbodd i bostäder med minst ett av följande kännetecken: läckande tak, röta i väggar eller fönster, inget badkar/ingen dusch och ingen toalett inomhus eller för mörk bostad.

Källa: FRA, EU-Midis II 2016; Eurostats databas.

Undersökningens resultat om boende är också särskilt anmärkningsvärda, eftersom de visar att personer av afrikansk härkomst i stor utsträckning utsätts för rasdiskriminering i samband med tillträdet till privata och offentliga bostäder. Många har också osäkra levnadsvillkor, vilket kan förvärra social marginalisering.

Många av intervjupersonerna uppger att de har förhindrats att hyra en bostad av en privat hyresvärd på grund av sin ras eller sitt etniska ursprung (14 procent). Somliga råkade ut för detta i förhållande till kommunalt eller subventionerat boende (6 procent). Intervjupersonerna löper särskild risk att drabbas av utestängning från bostadsmarknaden; endast 15 procent äger sin bostad, jämfört med 70 procent av befolkningen i stort.

Nästan hälften av intervjupersonerna är trångbodd (45 procent), jämfört med 17 procent av befolkningen i stort i EU. En av tio intervjupersoner (12 procent) har dessutom en mycket undermålig bostad. Detta innebär trångboddhet i bostäder med minst ett av följande kännetecken: läckande tak, röta i väggar eller fönster, inget badkar/ingen dusch och ingen toalett inomhus eller för mörk bostad.

De flesta intervjupersoner (55 procent) har en hushållsinkomst som ligger under gränsen för fattigdomsrisk efter sociala transfereringar i det land de vistas i. En av tio (13 procent) har mycket svårt att få det att gå ihop.

FRA:s yttrande 7

EU och dess medlemsstater bör samarbeta nära för att ta fram åtgärder som utrotar utestängning från bostadsmarknaden, särskilt om den står i förhållande till erfarenheter av rasdiskriminering. Medlemsstaterna bör utnyttja hela vidden av tillämpliga unionsfonder och ta fram åtgärder för att förbättra kvaliteten på det kommunala eller subventionerade boendet, bl.a. när det gäller trångboddhet. Sådana åtgärder bör utformas i nära samarbete med lokala bostadsmyndigheter.

Dessa resultat måste ses i ljuset av EU:s och dess medlemsstaters åtagande att bekämpa utestängning, bland annat på bostadsmarknaden. Det kan noteras att den europeiska pelaren för sociala rättigheter föreskriver tillträde till subventionerat boende eller bostadsstöd av hög kvalitet för dem

som behöver. Genomförandet av pelaren och medlemsstaternas framsteg i detta avseende kommer att övervakas genom den öppna samordningsmetoden i kommittén för socialt skydd och stödjas med unionsfonder, däribland Europeiska fonden för

strategiska investeringar för investeringar i subventionerat boende, Europeiska regionala utvecklingsfonden för bostadsinfrastruktur och Europeiska socialfonden för sociala tjänster.

EU-MIDIS II I KORTHET

- **Täckning** – I EU-Midis II* deltog 25 515 personer från olika etniska minoriteter och med invandrarbakgrund i alla 28 EU-medlemsstater. Denna sammanfattning bygger på svaren från 5 803 invandrare i första och andra generationen med afrikansk härkomst i tolv medlemsstater: Danmark, Tyskland, Irland, Frankrike, Italien, Luxemburg, Malta, Österrike, Portugal, Finland, Sverige och Förenade kungariket.
- **Urvalet i EU-Midis II** är representativt för första generationens invandrare som vistas i EU och är födda i ett land i Afrika söder om Sahara och för personer med minst en förälder född i Afrika söder om Sahara (andra generationens intervjupersoner). I Frankrike och Förenade kungariket omfattar dessutom urvalet första och andra generationens intervjupersoner från utomeuropeiska departement och utomeuropeiska territorier samt Västindien. Intervjupersonerna är minst 16 år, bor i privata hushåll och har vistats i landet i minst tolv månader.
- **Begränsningar som har att göra med avgränsningen av målgrupperna** – Urvalsstrategins huvudmål för alla målgrupper i EU-Midis II var att uppnå representativitet genom slumpmässigt sannolikhetsurval. Eftersom de flesta medlemsstater inte lämnar någon officiell information om ras eller etniskt ursprung i administrativa uppgifter användes demografiska kännetecken, såsom "födelse-land" och "föräldrarnas födelse-land", som proxyvariabler för urvalet.** Undersökningen kan därför inte ge en fullständig bild av svarta personers erfarenheter i hela Europa.
- **Vilka intervjupersonerna är** – Intervjupersonernas genomsnittliga ålder är 39 år. Kvinnor utgör 51 procent av urvalet, men detta varierar mellan länderna. I genomsnitt är 63 procent av intervjupersonerna medborgare och 74 procent är födda utanför landet. Av intervjupersonerna med afrikansk härkomst uppgav 60 procent att de är kristna och 29 procent att de är muslimer, medan 6 procent uppgav att de inte tillhör någon religion. De sociodemografiska profilerna varierar avsevärt enligt hemvistland och ursprungsland.
- **Jämförelse med andra undersökningar** – Förbättringar i urvalsmetoden och tillämpningen av viktningar i urvalutformningen gör det svårt att direkt jämföra den första undersökningsomgångens resultat. Resultaten jämförs därför endast med avseende på stora skillnader för utvalda indikatorer. Jämförelser med allmänna befolkningsundersökningar tas med om det finns relevanta uppgifter.

* Ytterligare information om metoden, bl.a. med avseende på urvalet av målgrupper och intervjupersonernas profil, finns i FRA (2018), "Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering: Att vara svart i EU" (*Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Being black in the EU*), Luxemburg, Europeiska unionens publikationsbyrå (Publikationsbyrån), bilaga I och bilaga II; och FRA (2017), "Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering: Teknisk rapport" (*Second European Union Minorities and Discrimination Survey: Technical Report*), Luxemburg, Publikationsbyrån, s. 14 och framåt.

** I Luxemburg tillämpade FRA kvoturval. Resultaten bör därför tolkas med försiktighet.

I rapporten beskrivs utvalda resultat från FRA:s andra stora EU-undersökning av migranter och minoriteter (EU-Midis II). I rapporten undersöks erfarenheterna hos nästan 6 000 personer av afrikansk härkomst i tolv EU-medlemsstater. Resultaten visar att personer av afrikansk härkomst utsätts för allmänt utbredda och inrotade fördomar och utestängning i EU, nästan 20 år efter antagandet av EU-lagstiftning som förbjuder diskriminering.

Mer information

Den fullständiga rapporten om undersökningsresultaten – *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Being Black in the EU* ("Europeiska unionens andra undersökning av minoriteter och diskriminering – Att vara svart i EU"), finns här: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/eumidis-ii-being-black>

Rasism

Hatbrott

Jämlikhet

Icke-diskriminering

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

**FRA – EUROPEISKA UNIONENS BYRÅ FÖR
GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER**

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Österrrike
Tfn +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights
linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
twitter.com/EURightsAgency

**Europeiska unionens
publikationsbyrå**

Foton: © stock.adobe.com_rcfotostock_17775245;
stock.adobe.com_ajr_images_111262640;
stock.adobe.com-Burlingham-88877073.

För vidareutnyttjande eller kopiering av fotografier eller annat material som inte omfattas av FRA:s upphovsrätt måste tillstånd begäras direkt från upphovsrättsinnehavaren.

Print: ISBN 978-92-9474-505-7, doi:10.2811/1812
PDF: ISBN 978-92-9474-493-7, doi:10.2811/497147